

ASPECTE ALE MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI ȘI COMUNISTE BĂCAUANE OGLINDITE ÎN PRESA LOCALĂ

de GHEORGHE PĂTRAR

Publicistica locală, de pînă la 1944, în variatele ei forme de periodicitate, reflectă, din unghiuri de vedere diferite, frământările politice, sociale, economice și spirituale ale societății băcăuane în dezvoltare. Așadar, ea reprezintă, incontestabil, și un izvor documentar important pentru cunoașterea mișcării muncitorești și comuniste din această parte de țară. Uneori, presa de aici constituie singura sursă de informare, după cum alteori, pornindu-se de la ziarele tipărite în județ se pot întreprinde investigații fructuoase care să ducă la dezvăluirea unor acțiuni sociale cu larg ecou și largi consecințe, acțiuni astăzi uitate și pe nedrept nevalorificate de istoria mișcării noastre muncitorești. Natural că nu totdeauna lumea băcăuană, cu aspirațiile, cu frământările, cu durerile și nemulțumirile ei, s-a răsfrînt fidel, obiectiv în publicistica locală. Dar chiar atunci cînd imaginile sînt deformate, înadins mistificate, ele constituie totuși un barometru semnificativ al atitudinii diferitelor partide și grupări politice, organizații sau pături sociale față de oamenii muncii și năzuințele lor, față de ideologia clasei muncitoare.

Răsfoind presa locală de la începutul acestui secol și mai ales pe cea dintre cele două războaie mondiale, am întîlnit neașteptat de multe informații, note, relatări, documente, unele de-a dreptul revelatoare, interesînd istoria mișcării revoluționare din acest județ.

O primă relatare despre o grevă muncitorească la Bacău o întîlnim în ziarul local „Vestea“, din 22 sept. 1913. Articolul inserat aici, „Greva de la fabrica de hîrtie Letea“ ne spune că „Mai mulți lucrători din fabrica de hîrtie, ținînd o consfătuire la sediul sindicatului, în seara de 18 septembrie, au proclamat grevă generală. În acest scop, a doua zi, un grup de 80 de oameni, între care erau și mulți străini de fabrică și meserie, au încercat să oprească pe ceilalți lucrători de a intra în fabrică. Se accentuează trei cauze care au provocat greva : nemulțumiri contra felului cum sînt tratați lucrătorii de către d-l director Hellhummer, insuficiența salariului și numărul prea mare al orelor de lucru“.

Trecînd superficial peste cauzele reale ale grevei, autorul articolului, Emil Rey, aprecia că acțiunea revendicativă a muncitorilor a fost provocată, în primul rînd, de faptul că directorul tehnic n-a fost îndeajuns

de sever cu muncitorii și n-a știut ca, la angajarea noilor lucrători, să facă o triere riguroasă, lăsându-se înduioșat de mizeria unor oameni necunoscuți. Astfel, crede gazetarul, s-au strecurat în fabrică „elemente periculoase” și „turbulente”. „Din fericire, — continuă articolul — tentativa n-a reușit, căci jandarmii au izbutit să împrăstie pe turbulenți și lucrătorii și-au putut relua lucrul”.

Peste două numere, „Vestea” revine „În chestia grevei de la fabrica „Letea”¹, de această dată rezumînd opiniile noului director general al fabricii, ing. Vasilescu. Manifestîndu-și disprețul față de greviști, acesta afirmă că muncitorii noștri cîștigă puțin din cauză că „n-au conștiința datoriei”. El recunoaște, totuși, necesitatea de a se mări salariile, dar, deocamdată, numai la „cei mai sirguincioși și de ispravă”, altfel zis, la oamenii de încredere ai direcțiunii. Promisiunea ziarului de a prezenta, într-un număr viitor, și „doleanțele lucrătorilor” nu mai este îndeplinită. Emil Rey, directorul publicației, socotise, probabil, necesar să renunțe la expunerea lor, ca nefiind oportună în momentul cînd el candida pentru un loc în Cameră din partea partidului liberal.

După primul război mondial, în perioada 1918-1924, perioadă de larg avînt revoluționar, la Bacău nu se poate vorbi de o publicistică de atitudine, democratică, socialistă sau chiar independentă. Înregistrăm acum doar cîteva ziare, organe de expresie în județ ale partidelor Național-Liberal, Național-Țărănesc sau Național-Democrat. Ani de-a rîndul foile acestor partide n-au publicat un rînd despre situația clasei muncitoare, despre acțiunile revendicative muncitorești. De aceea, pentru această perioadă, cercetătorul preocupat de condițiile de muncă și viață, de starea de spirit a clasei muncitoare din întreprinderile și fabricile Bacăului, va trebui să caute informații în presa centrală, în cea din județele limitrofe, sau să recurgă la alte surse. Astfel, sîntem nevoiți să apelăm, pentru a umple cît de cît un gol informațional, la ziarul pietrean „Piatra socialistă”, organ al secțiunii Partidului Socialist și al sindicatului muncitorilor din Piatra Neamț, ai cărui redactori urmăreau îndeaproape manifestările muncitorești din județul vecin.

„Piatra socialistă” ne vorbește, în întîiul ei număr, din 7 dec. 1919, despre o impresionantă acțiune de solidaritate a muncitorilor de la fabrica de postav Buhuși, cu „tovarășii” lor din Piatra aflați în grevă. Cei peste 2.000 de muncitori pietreni declaraseră grevă generală la 1 dec. 1919, cerînd, între altele, 8 ore de lucru, mărirea salariilor cu 30 %, recunoașterea delegaților aleși de dîșii. Auzind că tovarășii lor se află „în luptă cu stăpînii”, muncitorii din Buhuși „au hotărît să subscrie cu toții salariul pe o zi”. Totodată au organizat un bal, al cărui venit a fost donat „tot pentru ajutorarea tovarășilor lor care se găsesc în grevă”. Ajutoarele bănești erau însoțite de următoarea telegramă de îmbărbătare :

„Tovarășii și fraților, am auzit de lupta ce o duceți cu capitaliștii hrăpăreți, care caută să vă exploateze încă. Primiți din partea noastră

1 Nr. 6, 6 oct. 1913, p. 3.

cele mai îmbărbătoase încurajări, duceți lupta înainte și nu vă intimidați de toate amenințările și manoperile lor. Noi sintem alături de voi și veți avea tot sprijinul nostru moral și material, pînă la cîștigarea drepturilor voastre.

Muncitorii Fabricii de postav Buhuși
Secretar NEMEȘ"

În zilele de 19 și 20 ianuarie 1920 are loc la Bacău Conferința regională (Bacău-Piatra-Roman) a Partidului Socialist. Același ziar „Piatra Socialistă”³ redînd discuțiile purtate în cadrul conferinței, evidențiază poziția înaintată, comunistă a dr. Aroneanu, eminent reprezentant al clasei muncitoare băcăuane. Dr. H. Aroneanu a pledat pentru „necesitatea de a se începe propaganda comunistă”. În același timp, el a vorbit de utilitatea de a se intensifica propaganda socialistă și la sate și de a se redacta un ziar regional, prin intermediul căruia să fie propagate ideile comuniste și care să vorbească „de interese locale din punct de vedere socialist”.

Un ziar regional, pentru județele Bacău și Piatra, în sensul preconizat de dr. Aroneanu, vom avea de abia din 1946, odată cu apariția la Bacău a „Luptătorului”, în condițiile de legalitate a P.C.R.

La conferința din ianuarie 1920, dr. Aroneanu a fost ales ca delegat regional în Consiliul general al Partidului Socialist. Desigur, dr. Aroneanu ar fi fost unul din aceia, care s-au pronunțat în Consiliul general al Partidului Socialist, din 30 ianuarie — 2 februarie 1921, pentru convocarea congresului partidului și transformarea acestuia în partid comunist, dacă între timp n-ar fi fost asasinat mîselește în închisoarea garnizoanei Bacău. Cum s-au petrecut lucrurile, ne spune, 20 de ani mai tîrziu, un ziar băcăuan⁴. Odată cu declanșarea grevei generale la 20 octombrie 1920, a început, din ordinul ministrului de interne de atunci, prigoana împotriva conducătorilor muncitorimii. La Bacău a fost arestat, dr. Aroneanu, fruntaș al mișcării socialiste, animator și sfătuitor ascultat de mișcarea sindicală. În celula garnizoanei, brutele lui Argetoianu au petrecut în jurul gîtului victimei un cearceaf ud, pe care nu l-au dezlipit pînă nu l-au văzut murind.

După 1924, vom avea la Bacău o puternică presă independentă, care se va strădui să oglindească imparțial, uneori cu rezultate remarcabile, realitățile vremii. Cu toate neajunsurile, determinate de tributul pe care unii redactori îl plăteau mentalităților sociale de atunci sau chiar ideologiei unor partide burghezo-moșierești, presa independentă băcăuană ne oferă o bogăție de informații, de date despre activitatea comuniștilor, dar, mai ales, despre realitățile din întreprinderile industriale și acțiunile greviste. Nu în puține cazuri ziarele independente au contribuit la ameliorarea condițiilor de muncă, la dezvăluirea cauzelor reale, adînci ale revoltelor proletare, la susținerea morală a muncitorilor greviști.

2 Nr. 2, 14 dec. 1919, p. 2.

3 Nr. 8, 2 febr. 1920, p. 2.

4 „Înainte”, nr. 3, 23 oct. 1944, p. 1.

Un astfel de rol l-a îndeplinit la noi ziarul „Bacăul“, care apare din 1924 cu subtitlul „Ziar agricol, industrial, comercial și al intereselor generale“. „Bacăul“, unul din cele mai importante ziare independente din Moldova, redactate între cele două războaie mondiale, relatează în dese rânduri despre acțiuni ale comuniștilor și ale muncitorilor băcăuani. Din coloanele lui aflăm că „la 11 martie 1925, în comuna Comănești, s-a descoperit firul unei organizații comuniste secrete“⁵.

Același ziar⁶, luînd apărarea muncitorilor de la fabrica de postav Buhuși, ne informează pe larg despre marea grevă de aici, care a durat de la 4 septembrie pînă la 11 octombrie 1926 și la care au participat peste 2.800 lucrători.

Dacă pînă prin 1929, ziaristii băcăuani aveau noțiuni cu totul elementare despre ideologia marxist-leninistă și despre comuniști, în care nu vedeau decît niște anarhiști, cu totul alta e atitudinea lor după marile mișcări revoluționare din perioada crizei economice din 1929-1933, cînd prestigiul comuniștilor a crescut considerabil în ochii maselor. După această perioadă, ziaristii băcăuani vor vorbi, dacă nu totdeauna cu respect, dar cu mai multă înțelegere față de acțiunile revoluționare organizate și conduse de comuniști.

În anii 1929-1933, ziarele băcăuane au scris pe larg despre procesul intentat unor comuniști locali, acuzați, după expresia ziarului „Curentul Bacăului“ de „a fi lipit, în noaptea de 23-24 iulie 1929 manifeste incendiare, prin care se declară război societății, constituției și organizării de stat de azi“⁷. Manifestele fuseseră lipite pe zidurile și gardurile străzilor Bogdan Voevod, Fabricilor, Trecătoarea Gării, Cartierul C.F.R., Cristoveanu, Poștei, Bacău—Piatra, Costache Negri și Căzărnilor, sau aruncate în curțile locuitorilor.

În urma unor cercetări făcute de siguranță, au fost arestați 4 comuniști, la domiciliul cărora au fost găsite „manifeste și broșuri cu caracter subversiv“. Principalii acuzați erau muncitorul lemnar Pavel Chirițescu și studentul M. Bercovici.

Judecăla la Tribunalul Bacău, S. I., la 30 iulie 1929, Chirițescu și Bercovici au fost condamnați la 4 ani, iar ceilalți doi comuniști la 1 an și zece luni închisoare. Toți 4 trebuiau să plătească și cîte 2.000 lei amendă. Făcînd apel, procesul se rejudecă, la 17 august 1929, în fața Curții de casație din Iași, reducîndu-se pedeapsa de la 4 la 2 ani și de la 1 an și zece luni la 7 luni închisoare. Chirițescu și Bercovici fac din nou apel, reușind să obțină ca procesul să fie trimis spre rejudecare în fața Curții cu juri din Bacău. La 28 mai 1930, au loc dezbaterile procesului în fața juraților din localitate. Pe banca apărării se aflau avocații Poldy Filderman, social-democrat, și Lucrețiu Pătrășcanu. După dările de seamă publicate de ziarele „Bacăul“⁸ și „Curentul Bacăului“⁹, procesul s-a desfășurat astfel: „O lume imensă ce dorea să asiste la proces a fost împiedicată de puternicul cordon de soldați, pus pentru pază“... „La intra-

5 30 martie, 1925, p. 3.

6 Nr. 90, 27 sept. p. 1 și nr. 92, 18 oct. 1926, p. 1.

7 Nr. 51, 2 iunie 1930, p. 3.

8 Nr. 119, 1 iunie 1930, p. 3.

rea principală d-nii comisari Obreja și Lupașcu fac un control riguros al celor ce intră. Înainte de a se începe dezbaterile, d. av. Pătrășcanu ridică un incident, prin care cere ridicarea măsurilor de restricție la accesul în sală, întrucât ședințele Curții de juri sînt publice“, dar Curtea nu ia în considerație obiecția. Acuzații recunosc că „au împrăștiat manifeste anti-războinice, fiind convinși că fac un serviciu țării“. După av. Filderman, vorbește Lucrețiu Pătrășcanu, care subliniază că acuzații n-au putut fi „taxați de borfași, ci ca delicioși politici...“. „D-sa a comis o greșeală de tact — după opinia gazetarului de la „Curentul Bacăului“ — de a se arăta oarecum ostil juraților, printr-o atitudine răzvrătită în contra societății de azi, perorînd decretarea unei viitoare societăți comuniste...“. „D-sa termină, spunînd că, chiar dacă vor fi condamnați acuzații de azi, Partidul Comunist nu se stinge, ci el va continua să lupte pentru răspîndirea ideilor lui...“. „Un alt fapt, care a dus la condamnare a fost, desigur, citirea de către acuzatul Chirițescu a unui ... memoriu, în care dînsul ... făcea apologia societății comuniste“ .... „Apărătorul său, avocatul Pătrășcanu, care, desigur, cunoștea intențiile clientului său, era dator să-l oprească. Acest fapt a contribuit, de asemenea, cu mult la indisponerea juraților“, cei doi comuniști fiind condamnați la un an închisoare la Doftana.

De observat și din aceste succinte și, într-un anume sens, ostile relații, cutezanța și fermitatea revoluționară a comunistului Lucrețiu Pătrășcanu.

Ziarele băcăuane vor scrie despre alte „senzaționale“ procese sau arestări de comuniști, toate vorbind de o puternică organizație comunistă la Bacău. „Bacăul“ din 6 iunie 1932, nota : „Zilele trecute siguranța locală

a reușit să prindă și să aresteze un important număr de comuniști, membrii unei vaste organizații cu ramificații în întreaga țară“, care își avea sediul principal de activitate la Buhuși. Același ziar publica, la 27 februarie 1933, articolul „Descoperirea unui nucleu comunist în localitate“. Nu peste multă vreme tot „Bacăul“ publica aceste rînduri

„Nu sînt nici două luni de la data cînd am relatat descoperirea unui nucleu comunist în localitate, compus din tineret, cea mai mare parte lucrători din fabrică. Am arătat atunci că au fost arestați vreo 30 de membri din organizație, dintre care, după îndelungi cercetări, au fost reținuți numai 16, aceștia fiind înaintați parchetului.

Au trecut numai cîteva săptămîni și Inspectoratul general de siguranță, cu sediul în Iași, prinde firul unei vaste organizații comuniste, intitulată Uniunea Tineretului Comunist din Moldova. Între centrele de propagandă afiliate acestei organizații, era și orașul Bacău, centru industrial, excelent mediu pentru recrutarea aderenților.

Numeroase descinderi făcute de poliție, la diferite locuri suspecte, duc la arestarea în localitate a unui număr de 15 muncitori și funcționari, precum și la confiscarea unui bogat material subversiv, constînd din broșuri și manifeste.

Toți cei arestați făceau parte din comitetul partidului comunist, precum și din comitetul Uniunii Tineretului Comunist. Pe lângă aceste comitete, mai funcționa în localitate și un serviciu de control”¹⁰...

Arestări și procese de comuniști, gazetele vor relata și în anii următori 1935, 1936. Trebuie însă precizat că activitatea revoluționară a comuniștilor băcăuani era în acei ani mult mai amplă și mai importantă, decât ne-o prezenta presa, fiindcă ziarele locale nu aveau posibilitatea să vorbească de „agitații” comuniste decât atunci când siguranța descoperirea pe cei ce le înfăptuiau.

Cu mai multă degajare vor scrie publiciștii despre mișcarea muncitorească, căreia îi vor acorda o atenție deosebită. De fapt, legile presei de atunci acordau o mai largă libertate celor ce abordau aspecte ale mișcării muncitorești sau sindicale, decât comuniste.

Publicațiile băcăuane subliniază că, între 1922-1928, mișcarea socialistă și manifestațiile muncitorești, cu câteva excepții, nu au prea dat de lucru autorităților, aceste manifestări având mai mult un caracter propagandistic, cultural, dar că cu totul alta e situația începând cu 1929¹¹.

Proletariatul devine din ce în ce mai prezent în viața socială și politică a Bacăului, organizarea sa e mai evidentă, acțiunile sale mai bine gândite, revendicările mai clar și mai hotărât formulate. În 1929, ziarele scriu de grove conflicte de muncă la societățile forestiere de la Comănești, Agăș, Mînăstirea Cașin (Scutaru), la „Creditul carbonifer” Comănești, la fabrica textilă Buhuși, la Întreprinderea S. Filderman—Bacău ș.a.

În aproape fiecare număr al importantelor publicații „Bacăul” și „Curentul Bacăului” vom putea întâlni unul din aceste titluri „Agitațiile muncitorești”, „Concedierile de pe Valea Uzului”, „Acte de sabotaj la întreprinderile din localitate”, „Conflicte muncitorești”, „Stări revoluționare”, „Conflicte de muncă pe Valea Trotușului”, „Socialiștii locali apără șomerii”, „Fabrica Letea a redus numărul lucrătorilor”, „Abuzurile Soc. de exploatare minieră »Petroșani« — Lăpoș”, „Banditismele de la Întreprinderea Filderman”, „Accidente de muncă cu urmări fatale”, „Lupenii județului nostru. Uriașa tragedie de la Comănești” etc.

În anii grei ai crizei economice 1929-1933, situația muncitorilor din întreprinderile județului devine din ce în ce mai alarmantă. Concedieri abuzive se înregistrau la aproape toate unitățile industriale.

La începutul anului 1931, numărul șomerilor din județ înscriși la Camera de Muncă se ridică la 2 000, ceea ce reprezintă, de fapt, numai o parte din numărul mare al concediaților, ținând cont că printre aceștia nu nu se numărau muncitorii care locuiau în satele din apropierea orașelor și nici micii meseriași, nevoiți să-și vîndă sculele, „ca să cumpere pîine, căci rușinea nu-i lăasă să întindă mîna”¹².

Cei ce rămîneau să continue munca în fabrici, erau supuși unui tratament de-a dreptul inuman. La Întreprinderile Filderman : „Lucrătorii bătuți pînă la sînge, muncă ilegală de 16 ore pe zi, nerespectarea repau-

10 Nr. 337, 25 iunie, 1934, p. 3.

11 *Agitațiile muncitorești*. În : „Bacăul”, nr. 99, 13 ian. 1930, p. 1.

12 *Șomaj la Bacău*. În : „Bacăul” nr. 87, 9 febr., 1931, p. 3.

sului duminical, cît și faptul că s-au adus în fabricile întreprinderii soldați ce lucrează fără salarii, zmulgîndu-se astfel ultima bucățică de pîine din gura lucrătorilor”¹³. La Soc. Anonimă „Creditul carbonifer” Comănești, „Viața minerilor... este o tragedie ce cutremură cea mai mărunță conștiință omenească !... Aceste cîrțițe, cu aspect uman, își tîrîie, cîte 12 ore cotidian, scheletul în întunemicea acestor ocne, pentru 80 sau 100 de lei păcătoși pe zi... Ore efective de muncă nu se socot decît acelea de cînd mina încleștează și pînă leapădă tîrnăcopul, astfel se adaugă două ore pentru străbătut pămîntul”¹⁴.

Politica patronilor, de aruncare a greutăților provocate de criză pe umerii celor ce muncesc, a întîmpinat rezistența dîră a proletariatului. În 1930, organele de presă înserează materiale despre conflictele de muncă de la fabricile din Comănești, Buhuși, Asău, despre grevele de la fabricile Scutaru, Abranovici ș. a.

Cea mai importantă prin amploare și durată e acum greva de la fabrica Textila Buhuși, prezentată de „Curentul Bacăului”¹⁵ de pe pozițiile muncitorilor. Încă din ianuarie 1930, lucrătorii textiliști intraseră în grevă, cerînd sporirea salariilor și aplicarea legii de 8 ore de lucru. În urma unor tratative cu conducerea fabricii se ajunge la înțelegerea ca muncitorii să înainteze patronilor un memoriu cu toate revendicările lor, iar în cazul că nu vor cădea de acord asupra unor puncte să se tranșeze prin arbitraj. După cîteva luni de discuții directorul fabricii însă refuză să se prezinte la arbitraj. În această situație, muncitorii declară grevă la începutul lunii iunie. Direcția amenință că va închide fabrica, dar după 8 zile de grevă, începe o companie de corupere a muncitorilor, reușind cu ajutorul autotorităților să oblige aproape 500 de lucrători să intre în fabrică. La 17 iunie, cînd greviștii vorbeau pe linie cu cei ieșiți din lucru, apar 16 jandarmi care vor să aresteze cîțiva greviști. Se iscă o încăierare, soldată cu răniți de ambele părți. Peste noapte sînt aduse întăriri de la Bacău și Piatra. A doua zi, jandarmii ocupă sediul sindicatului. Capii greviștilor sînt arestați și bătuți, întrunirile interzise. Greviștii sînt somați cu focuri de armă și loviți cu patul puștii. Și reportajul rezumat de noi se încheie astfel : „Joi, 19 iunie, au intrat în lucru cca. 700 de lucrători, o parte din ei sînt de la Zănești, unde personal prefectul de Neamț a fost pe la ei promițîndu-le îmbunătățiri pentru a intra în lucru. Ceilalți, vreo 1 500 de greviști, sînt solidari și se crede că și cei care au intrat în lucru forțați se vor reîntoarce în grevă”.

În anii următori, condițiile de muncă și existență ale celor ce muncesc sînt departe de a se ameliora. Subtitlurile articolului „Cum sînt exploatați muncitorii de la fabricile din Bacău”¹⁶, pot să ne spună ceva : „Salarii de mizerie. Contractul colectiv, petic de hitie. Vătafii storc vлага muncitorilor. Muncitorii cer să li se facă dreptate”.

„...Șomerii noștri umblă pe la porțile tuturor autorităților și nimeni nu-i crede, nimeni nu-i aude, și acest spectacol tragic — în vreme ce pa-

13 „Bacăul”, nr. 31, 13 ian., 1930, p. 4.

14 „Curentul Bacăului” nr. 9, 24 august 1924, p. 1.

15 Idem, nr. 54, 23 iunie 1930, p. 3.

16 Idem, nr. 232, 25 febr., 1934, p. 4.

tronii băcăuani, întorși de la Ministerul Muncii, unde acceptaseră să dea cota de 0,5 la sută pentru șomaj, refuză să-și onoreze obligațiile asumate, sub motiv că la Bacău nu sînt șomeri”¹⁷.

Anul 1935 „a însemnat pentru muncitorimea locală un moment de trezire a conștiinței de clasă, a nevoii de organizare și a afirmării solidarității” — notează „Bacăul”¹⁸. E anul în care comuniștii băcăuani au reușit să îmbine mai fericit formele luptei ilegale cu cele legale. Acum sînt editate la Bacău, sub îndrumarea comuniștilor, două publicații periodice—„Curierul” (1935) și „Înainte” (1935-1936), ultima răspîdită în întreaga țară. Tot acum, comuniștii și social-democrații au reușit să introducă în redacția ziarului independent „Bacăul” un reprezentant al lor, căci cum altfel s-ar explica acele articole concepute pe un ton revoluționar, acele bilanțuri anuale asupra dezvoltării conștiinței de clasă, acele îndemnuri repetate, adresate muncitorimii din județ, de a se organiza, de a lupta mai hotărît împotriva capitaliștilor, pe care „Bacăul” le publică începînd cu 1935 ?

În ziarul „Înainte !”, pentru prima dată în presa băcăuană, problemele muncitorești sînt atacate frontal, indicîndu-se și căile de lichidare a exploatarei. În coloanele lui atrag atenția și articole anchete care înfățișează viața și luptele muncitorilor „Exploatarea nemiloasă a muncitorilor din secția încălțăminte a Întreprinderii Filderman”, „De la fabrica de hîrtie Letea”, „Sadica maltratare de la Fabrica Izvoranu”, „Exploatarea nemiloasă de la fabrica Nahmanson din Bacău” etc.

Un spațiu larg a acordat publicația „Înainte” comentării procesului intentat muncitorului Petre Compoți, despre care un alt ziar băcăuan scria „Procesul muncitorului Petre Compoți, în cadrul în care se desfășoară, prin strălucita apărare, și cauza pe care acesta o pledează, a luat proporțiile marilor procese muncitorești, care s-au dezbătut în ultimul timp înaintea marilor tribunale. Solidaritatea întregii muncitorimi locale cu camaradul lor acuzat că ar fi bătut un medic, de a cărui purtare față de muncitori, a avut să se plîngă întreaga clasă căreia inculpatul îi aparținea, a impus nota de eveniment acestui caz”...¹⁹.

La începutul anului 1937, agitațiile muncitorilor iau din nou proporții și se vor ține lanț pînă în preajma războiului. Patronii întreprinderilor sînt puși în fața unor cereri insistente de recalculare a salariilor. „Pînă la soluțiile oficiale, numeroase delegații de muncitori au prezentat patronilor memorii detaliate și energice care impun o imediată majorare de salarii, în raport cu viața ce se scumpește zi de zi”²⁰. Noua criză economică, declanșată la începutul anului 1937, a pus într-o situație critică în primul rînd pe muncitorii industriali, prost plătiți și amenințați cu concedierea. Periodicele din județ publică în anii 1937-1940 ample relatări privind desfășurarea mai multor greve. Menționăm pe cea de la Fabrica Izvoranu, din mai 1937, la care au participat peste 800 de muncitori și care s-a soldat cu un „acord satisfăcător”, pe cea de la Întreprinderile Filderman, din

17 *Idem*, nr. 183, 15 ian., 1933, p. 4.

18 „Bacăul” nr. 735, 4 nov., 1935, p. 3.

19 *Ibidem*.

20 *Idem*, nr. 812, 19 aprilie 1937, p. 2.

august 1937, (în timp ce se desfășura greva, autoritățile județene erau foarte ocupate cu strângerea, prin subscripție, a banilor necesari ridicării unui bust al regelui Ferdinand, în Bacău), pe cea de la fabricile de cherestea „Valea Troțușului” și „Foresta” din Comănești, din iulie 1937, pe cea din iulie-august 1938 de la Întreprinderile Filderman (unde se aflau cei mai hrăpăreți patroni din județ).

Ziariștii subliniază că aceste greve au fost urmărite cu mare interes de toate cercurile muncitorești, că au fost foarte bine organizate și că s-au desfășurat într-o perfectă ordine, dovadă a maturizării conștiinței de clasă a proletariatului local.

Manifestările muncitorești și comuniste surprinse de presa locală sînt însă cu mult mai multe, decît au putut fi evidențiate, în prezentul articol. De aceea, o istorie a mișcărilor revoluționare din această parte de țară, nu poate fi concepută fără mărturia ziarelor, gazetelor băcăuane. Acestea oferă spectacolul unor lupte de clasă, deosebit de revelatoare pentru tendințele de orientare și evoluție a societății românești interbelice.

LES ASPECTS DU MOUVEMENT TRAVAILLEUR ET COMMUNIST DU DISTRICTE BACĂU DANS LA PRESSE LOCAL

R é s u m é

En feuilletant la presse regional au commencement de ce siècle et surtout la presse compris entre les deux guerres mondiales, l'auteur de l'article nuit en évidence nombreuses informations, notes, nouvelles, documents, toutes interessent l'histoire du mouvement révolutionnaire de cet contrée du pays. Dans une manière significative, est représenté l'article de la presse de Bacău, concernant les actions revendicatives, de la classe ouvrière. Le lecteur, en lisant cet article, prend conciance avec des aspects peu connu sur l'activité des dirigeant, du mouvement socialist (comme dr. H. Aroneanu), et communist en tête av. Lucrețiu Pătrășcanu.